

■ Gi de Mopassan

O ağrısız, sakitcə öldü. Bütün həyatını eyibsiz, günahsız yaşayan bir qadın kimi. İndi isə o arxası üstə çarpayıda uzanmışdı: göz-ləri yumulu, canı sakit. Onun ağ

şin üzü qızarmışdı, azca fısılda-yırdı, tələsik yediyi yeməyi hələ həzm etməmişdi. O ötən axşamın yorğunluğunu unutmaq üçün brend kofe içmişdi. Üzündə qəm-gin ifadə vardı. Halbuki onun üçün kiminsə ölümü yaşamaq üçün bir vasitə idi. İçəri girəndə o xaç vurdu, sonra professional ke-şiş kimi jest edib dedi:

- Hə, uşaqlar, bu ağırlı saatları sizinlə birlikdə keçirmək istəyi-rəm.

Bunu eşidən qız tez ayağa durdu:

- Minnətdaram, keşiş ata, ancaq qardaşım ilə mən istəyirik ki, bu saatlarda onunla tək qalaq. Biz onu son dəfə görürük. Ona görə də istəyirik ki, son dəfə üçümüz bir yerdə olaq, həmişəki kimi, ne-çə il olduğu kimi. Biz... onun uşaqları... və yazıq anamız. Yazıq

- Ana! Ana! Ana!

Onun yanında döşəmədə otu-ran bacısı isə başını döşəməyə vurur, epilepsiyalı adamlar kimi yerində qıvrılır, zarıyır:

- İsa! İsa! Ana! İsa!

Hər ikisi boğazlarına qəhər tı-xandığından tənəffəs idi.

Onlar bir az sakitləşmişdilər. İndi onlar tufandan sonra fəryad qoparan dəniz kimi idi. Bir az sonra onlar ayağa qalxdı, baxışla-rını meyitə zillədilər. Xatirələr, keçmişdə şirin, bu gün isə əzablı xatirələr yada düşdü. Hətta bəzən unuduqları ən xırda detallar da yada düşürdü. Onlara doğma olan xatirələr. Onlar analarının sözləri-ni, təbəssümünü, səsinin tonunu xatırladılar. İndi onlar bu səsi bir daha eşitmək istəyirdilər.

Onlar analarını yenə də xoş-bəxt görürdülər. Onlar hətta vacib

- Gərək biz bu məktubları onun qəbrinə qoyaq. Məktublardan ona kəfən edək. Onu bu məktublarla birgə basdıracaq.

Sonra rahibə üstündə ad yazıl-mamış başqa bir məktub bağla-masını götürdü, məktublardan bi-rini yüksək səslə oxumağa başla-dı:

"Sevdiyim mənim, pərəstiş et-diyim! Mən səni dəli kimi sevirəm. Dünəndən bəri sənin xatirələrin məni yandırır-yaxır. Dodaqlarını dodaqlarımda, gözlerini gözlerim-də, bədənini bədənim altında hiss edirəm. Mən səni sevirəm! Mən səni sevirəm! Sən məni dəli etmi-sən. Səni qucaqlamaq istəyirəm! Sənə bir daha sahib olmaq üçün ağlım başımdan çıxır. Tənəffəs-səm. Bütün bədənim səni istəyir. Səni haraylayır. Öpüşlərinin dadı hələ də dodaqlarımdadır".

Ölü qadının sirri

hekayə

söz deməzdən qabaq onun əlinin hərəkətini də yada saldılar.

Onlar indi analarını həmişə-kindən daha çox sevir, dərk edirdilər ki, analarına nə qədər bağla-nıblarmış, onsuz həyatın boş ol-duğunu fəkirleşirdilər.

Qadın onların dayağı, həyatda onlara bələdçi olmuşdu, onların gəncliyinin ən yaddaqalan hissəsi olmuşdu, indi onların həyatının bu gözəl hissəsi yox olurdu. Anaları onları bu həyata, əcdadlarına bağlamışdı. İndi onlar bunların hamısından təcrid ediləcəkdi.

Rahibə qardaşına dedi:

- Sən yaxşı bilirsən ki, anamız köhnə məktubları təkrar-təkrar necə oxuyardı. O məktubların hamısı orda, onun siyirməsindədir. Gəl o məktubları növbə ilə biz də oxuyaq, onun bütün həyatını çarpayısı önündə yenidən canlandıracaq. Bu da bir növ dini ayındır, anamızla tanışlıq ayını. Heç vaxt üzünü görmədiyimiz nənə-babalaramızla tanışlıq. Onların da məktubları ordadır. O nənə-babalarımızdan bizə tez-tez danışardı. Xatırlayırsanmı?

Onlar siyirmədən bir topa saralmış kağız bağlamasını çıxardılar, ehtiyatla açdılar, çarpayının qırağına düzdülər. Üstünə "Ata" yazılmış zərflərdən birini açdılar, içində yazılanları oxudular.

Belə məktublar hər ailədə yazı stollarının siyirməsində olur. Bəzi məktublar

"Mənim əzizim," bəziləri "sevdiyim gözəl qız", bəziləri isə "Mənim əziz balam", "mənim əziz qızım" sözləri ilə başlayır. Birdən rahibə ölü anasına onun öz keçmişini bərkden oxumağa başladı, onun incə yadigarlarını. Hakim oğul da çarpayısıya söykənib, göz-lərini anasının üzünə dikib bacısı-nın oxuduqlarına qulaq asırdı. Hər-kətsiz meyit xoşbəxt görünürdü.

Birdən rahibə oxumağına ara verib dedi:

uzun saçları elə yığılmışdı ki, elə bil ölümündən on dəqiqə əvvəl bəzənmişdi. Solğun bədəni elə gözəl idi ki, onu görəndə hər kəs hiss edirdi ki, bu bədəndə gözəl bir ruh yaşayıbmış, bu sakit qadın əzabsız bir ömür sürübmüş, həyatı boyu sartsıntı keçirməmiş, pəş-man olmaybmış.

Qadının çarpayısı yanında onun məmur, hakim oğlu və qızı, rahibə Marqarita diz çöküb hönkür-hönkür ağlayırdılar. Qadın uşaqlarını mənəviyyat kodeksinə uyğun tərbiyə etmiş, onlara dini sevdirmişdi. Onun oğlu məhkə-mədə hakim idi. O, cinayət törə-dənlərə yazığı gəlmədən qanun adlı silahdan istifadə edirdi. Qadi-nin qızı isə kişilərə nifrət etdiyi üçün kilsədə rahibə idi.

Ataları haqda onların az məlu-matı vardı. Bildikləri bu idi ki, ata-ları analarını xoşbəxt edə bilmə-mişdi, başqa detallar haqda heç nə bilmirdilər. Rahibə ölü anası-nın sallana qalmış, fil sümüyü ki-mi ağappaq əlinin birini öpdü. Qadının o biri əli sanki əzik-üzük mələfəni qamarlamışdı.

Qapı yüngülcə döyüləndə qa-dının hönkürən oğlu və qızı başla-rını qaldırdılar. Yenəcə nahar et-miş keşiş otağa daxil oldu. Keşi-

anamız...

Qız sözünü tamamlaya bilmə-di, çünki göz yaşları leysan kimi yanaqlarına axdı. Göz yaşları onu boğurdu.

Keşiş ona baş əydi, indi onun üzünün ifadəsi daha sakit idi. Çünki o gecən öz evində keçirə-cəyindən məmnun qalmışdı.

- Necə istəyirsinizsə elə də ol-sun, mənim balalarım!

Keşiş çarpayının yanında diz üstə çökdü, xaç vurdu, dua etdi, sonra ayağa qalxdı, qapıdan çı-xanda mızıldandı:

- O mömin qadın idi.

İndi qadının uşaqları otaqda tək idi. Ölü qadın və onun uşaqla-rı. Hardasa gizlətdikləri saatin tıq-qıltısı eşidilirdi, açıq pəncərədən quru otun və ağacların iyi, ayın zəif şölələri içəri girirdi. Bayırdan başqa heç bir səs eşidilmirdi, yal-nız hərdən qurbağaların qurultu-su, özünü divara çıxpan hansısa heşəratın vızıltısı gəlirdi.

Bu ölü qadını sonsuz, ilahi bir sakitlik bürümüşdü. Sanki ondan ayrılan bu sakitlik buxarlanır və təbiəti sakitləşdirirdi.

Sonra hələ də diz üstə olan hakim, qadının oğlu başını qadi-nin çarpayısına sıxdı, ürək parça-layan səslə dedi:

Hakim oğul ayağa durdu, rahi-bə isə oxumağı dayandırdı. O məktubu bacısının əlindən dartıb aldı, məktubun sonundakı imzayı axtardı. Heç bir imza yox idi. Yal-nız "Səni sevin Henri" yazılmışdı. Onların atasının adı Rene idi. De-məli, məktubu yazan ataları deyil-di.

Sonra hakim oğul məktubların arasından başqa birini götürdü.

"Mən artıq sənə dözə bilmi-rəm", - sözlərini oxudu.

O hökm verən bir hakim ciddi-liyi ilə ayağa durdu, ölü qadının hərəkətsiz üzünə baxdı.

Heykəl kimi dübbədüz dayan-mış, gözələrinin qıraqlarında yaş damcılar olan rahibə qardaşına baxdı, indi onun nə edəcəyini göz-ləməyə başladı.

Hakim oğul çarpayından aralan-dı, pəncərənin yanına getdi, fikirlə halda gözələrinin gecənin qaranlığı-na zillədi.

O üzünü geri çevirəndə bacısı hələ də anasının çarpayısı yanın-daydı. Məyus halda.

Hakim oğul siyirməyə yaxın-laşdı, döşəmədən məktub bağla-masını götürüb ora tulladı.

Qadının çarpayısının qabağı-na pərdə çəkdi.

Dan yeri söküləndə stolun üs-tündəki şamlar solğun görünürdü. Oğul kreslodan durdu, pərdə ilə özlərindən ayırdığı, ittiham edil-miş anasına tərəf gözücu baxma-dan yavaşca dedi:

- İndi isə, mənim bacım, gəl bu otağı tərk edək.

İngiliscədən tərcümə etdi:
Sevil Gültən